

Икономическата свобода 2005 според Фрейзър Ясен Халачлийски

Канадският институт Фрейзър публикува тази седмица последния си доклад за икономическата свобода по света. Това е деветото по рода си изследване, включващо данни от 2003г. за 127 страни.

Първият доклад е публикуван през 1996 г., отразявайки обединените усилия за едно десетилетие на многобройна и разнородна група учени, сред които и няколко нобелови лауреата.

Индексът за икономическа свобода по света дава оценка на политическата и институционалната рамка в една държава. Основните принципи около, които се обединяват защитниците на икономическата свобода по света са:

- Индивидуалният избор пред колективния;
- Доброволната размяна, координирана от пазарите вместо разпределение чрез политическия процес;
- Свобода за навлизане и конкуриране на пазарите;
- Защита на личността и собствеността от чуждо посегателство

От първото си издание до днес индексът се счита за показателен по отношение на жизнения стандарт по света. Открити са положителни зависимости със:

- 1) БВП на глава от населението
- 2) Икономическия растеж на глава от населението
- 3) Заетостта
- 4) Продължителност на живота
- 5) Политическите права на гражданите

Икономически най-свободен се явява Хонконг, следван от Сингапур, Нова Зеландия, Швейцария и САЩ.

България заема място в средата на световната класация. Делим 70-о място с Никарагуа, Танзания, Тунис и Словения.

Въпреки преместването с няколко позиции нагоре България все още регистрира негативни развития. Те са в областта на гъвкавостта на пазара на труд и размера на правителството и по-точно държавните разходи и трансфери.

Къде България изостава с реформите?

Размер на правителството (4.4) – социалните осигуровки остават основен проблем пред стопанската свобода, който не е претърпял промяна в сравнение с миналите издания на индекса. Наред с тях, държавните трансфери и субсидии, както и правителственото потребление отбелязват влошаване за 2003 г.

Правна структура и защита правата на собственост (4.7) – безпристрастността на съдилищата и независимостта на съда са оценени най-ниско сред всички показатели, съставляващи индекса за България.

Регулиране на пазара на труд (5.0) – наличието на минимална работна заплата, както и малката гъвкавост при наемане и уволнение на работниците са основни проблеми.

Положителните развития

Най-висока оценка получава развитието на кредитния пазар в страната (8.0), както и достъпа до сигурни пари (8.8). Това е следствие от ниската инфлация, която е относително постоянна през годините.

Друга положителна промяна е регистрирана в регулирането на бизнеса и по-точно в посока на улесняване на започването на бизнес, намаляване на изгубеното време заради бюрокрацията, както и редуциране на неофициалните плащания на държавни служители. Въпреки това много остава да се направи в тази посока.

Икономическата свобода по света: 2005 Годишен доклад, Институт Фрейзър, Канада

България

Година	1990	1995	2000	2002	2003
Място в класацията	97	103	106	80	70
Размер на правителството	2.5	4.0	4.0	4.6	4.4
Правителствено потребление	4.9	6.5	5.2	5.7	5.4
Субсидии и трансфери	2.7	6.6	5.8	5.5	5.3
Правителствени предприятия и инвестиции	0.0	0.0	2.0	2.0	2.0
Най-висока пределна данъчна ставка		3.0	3.0	5.0	5.0
Правна структура и сигурност на правата на собственост	7.2	5.9	5.4	4.7	4.7
Независимост на съда			4.2	2.8	2.8
Безпристрастни съдилища		5.3	4.5	2.7	2.7
Защита на интелектуалната собственост			3.4	2.8	3.0
Военна намеса		7.5	8.3	8.3	8.3
Честност на правната система		7.0	6.7	6.7	6.7
Достъп до сигурни пари	4.4	2.0	3.2	8.2	8.8
Ръст на паричното предлагане	7.4	3.0	0.0	7.2	7.2
Променливост на инфлацията	5.6	0.0	0.0	6.6	8.6
Скорозна годишна инфлация	4.8	0.0	7.9	8.8	9.6
Свобода да се притежава чужда валута	0.0	5.0	5.0	10	10
Свобода на размяна с чужденци	4.3	6.9	7.3	6.8	7.3
Данъци върху международната търговия	8.4	6.4	7.8	7.5	7.4
Регулаторни бариери пред търговията			6.4	6.4	6.4
Размер на търговския сектор	4.8	5.9	7.1	6.6	6.8
Разлика между официалния и неофициален валутен курс	0.0	9.0	10	10	10
Ограничения върху капиталовите трансакции с чужденци	0.0	5.0	5.0	3.7	6.0
Регулиране на кредита, труда и бизнеса	3.0	4.3	5.4	5.8	6.0
Регулиране на кредитните пазари	1.7	4.3	5.9	7.9	8.1
Частна собственост върху банките	0.0	2.0	8.0	8.0	8.0
Конкуренция от чуждестранни банки			5.2	9.0	9.0
Кредит за частния сектор	1.0	3.0	7.1	7.3	8.2
Избягване на негативни реални лихвени проценти	4.0	8.0	4.0	10	10
Контрол върху лихвените проценти			5.3	5.3	5.3
Регулиране на пазара на труд			4.9	5.1	5.0
Влияние на минималната заплата			2.6	2.6	2.6
Гъвкавост при назначения и уволнения			4.3	4.6	5.0
Колективно договаряне			7.9	7.8	7.8
Стимули от помощи за безработица			6.8	6.8	6.8
Задължителна военна служба	0.0	1.0	3.0	3.0	3.0
Регулиране на бизнеса			5.4	4.3	4.7
Контрол върху цените	0.0	4.0	6.0	6.0	6.0
Административни пречки пред започването на нов бизнес			6.1	2.5	2.8
Изгубено време заради бюрокрация			6.0	4.0	4.8
Леснота на стартиране на нов бизнес			2.5	2.2	2.5

Неофициални плащания към държавни служители			6.6	6.8	7.5
---	--	--	-----	-----	-----

Бележка: Всеки показател се измерва по скалата от 1 до 10 като 1 означава минимална стопанска свобода, а 10 – максимална.